KONFERENCIA O ŠTÁTNEJ POMOCI

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROZSUDOK EESTI PAGAR

20.10.2026

STANISLAVA KRAJČÍROVÁ
ODBOR ŠTÁTNEJ POMOCI

VŠEOBECNÉ ZÁSADY V PRÁVE EÚ

V rámci systému kontroly štátnej pomoci sa vzájomne dopĺňajú úlohy Komisie, členských štátov a vnútroštátnych súdov:

- ✓ **Komisia má výlučnú právomoc posudzovať zlučiteľnosť** opatrení pomoci s vnútorným trhom (článok 108 ods. 2 ZFEÚ);
- ✓ **členské štáty majú povinnosť notifikovať** Komisii všetky zámery poskytnutia novej pomoci alebo zmeny existujúcej pomoci a zároveň majú povinnosť neuviesť do účinnosti takéto opatrenie, kým Komisia posúdi ich zlučiteľnosť s vnútorným trhom a rozhodne s konečnou platnosťou (článok 108 ods. 3 ZFEÚ);
- ✓ **vnútroštátne súdy majú ochraňovať práva osôb** pred prípadným porušením článku 108 ods. 3 ZFEÚ.

VYMÁHANIE POMOCI – PROCEDURÁLNE NARIADENIE

- ✓ **Pomoc je vo všeobecnosti neoprávnená**, ak nebola notifikovaná alebo ak nadobudla účinnosť bez posúdenia zlučiteľnosti Komisiou, alebo ak sa zlučiteľná pomoc zneužije; Komisia musí najskôr preukázať nezlučiteľnosť pomoci s vnútorným trhom, aby nariadila jej vymáhanie;
- ✓ **V praxi má povinnosť vymáhania len dve obmedzenia:**
  - ak by takéto vymáhanie bolo v rozpore so všeobecnou zásadou práva Únie (napr. zásada ochrany legitímnej dôvery);
  - ak sa uplatňuje premlčacia lehota stanovená v článku 17 procedurálneho nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 (predtým nariadenie č. 659/1999);
- ✓ **Pomoc sa musí vymáhať vrátane úrokov**, ktoré vznikli odo dňa poskytnutia pomoci až do dňa úplného vymoženia pomoci;
- ✓ Vymáhanie sa uskutoční bez meškania a v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva dotknutého členského štátu (**zásada lojálnej spolupráce**);
- ✓ Na právomoc Komisie vymáhať pomoc sa vzťahuje **premlčacia doba desať rokov**; začína plynúť dňom, keď sa neoprávnená pomoc udelila príjemcovi; akýkoľvek úkon Komisie alebo členského štátu, konajúceho na žiadosť Komisie, preruší premlčaciu dobu.

VŠEOBECNÉ NARIADENIE O SKUPINOVÝCH VÝNIMKÁCH

Všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách (GBER) stanovuje podmienky, za ktorých môžu členské štáty poskytnúť štátnu pomoc pre kategórie pomoci, na ktoré sa vzťahuje, bez povinnosti notifikácie pomoci Komisii

Schémy pomoci, individuálna pomoc poskytnutá podľa schém pomoci a pomoc ad hoc **sú zlučiteľné s vnútorným trhom v zmysle článku 107 ods. 2 alebo 3 ZFEÚ a sú oslobodené od notifikačnej povinnosti podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ**, ak takáto pomoc spĺňa všetky podmienky kapitoly I tohto nariadenia, ako aj osobitné podmienky príslušnej kategórie pomoci stanovené v kapitole III tohto nariadenia

Ak členský štát nesprávne predpokladá, že podmienky GBER sú splnené, poskytne pomoc a neskôr sa ukáže, že podmienky neboli splnené, **vzniká otázka, či sa pomoc musí vrátiť, alebo či Komisia musí najprv posúdiť jej zlučiteľnosť a vydať rozhodnutie, ktorým vyhlási pomoc za nezlučiteľnú a neoprávnenú**

EESTI PAGAR – SPOR VO VECI SAMEJ

- ✓ Eesti Pagar, estónska pekárenská spoločnosť, podpísala 28. augusta 2008 **zmluvu na kúpu výrobnej linky na chlieb, ktorá nadobudla účinnosť po zaplatení prvej splátky vo výške 5 % ceny**, k čomu došlo 3.9.2008;

- ✓ Dňa 29.9.2008 uzatvorila spoločnosť Eesti Pagar leasingovú zmluvu (v nadväznosti na ktorú bola 13.10.2008 uzatvorená trojstranná kúpna zmluva), ktorou sa jej mala formou leasingu poskytnúť táto výrobná linka; zmluva nadobudla účinnosť jej podpísaním;

- ✓ Dňa 24.10.2008 požiadala Eesti Pagar o verejné financovanie Nadáciu pre rozvoj podnikania, Estónsko, („EAS“) žiadosťou o investičnú pomoc na nadobudnutie a inštaláciu uvedenej linky na výrobu chleba. **Rozhodnutím z 10.3.2009 EAS vyhovela tejto žiadosti, pomoc bola spolufinancovaná z EFRR a poskytnutá v súlade s GBER** (nariadenie č. 800/2008);

- ✓ Následne sa EAS dozvedela o predchádzajúcich finančných zmluvách uzatvorených v súvislosti s výrobnou linkou a listom z 22.1.2013 informovala spoločnosť Eesti Pagar, že predaj výrobnej linky bol v rozpore s požiadavkou "stimulačného účinku" podľa článku 8 ods. 2 všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách.

EESTI PAGAR – SPOR VO VECI SAMEJ

- ✓ Dňa 8.1.2014 prijala EAS rozhodnutie o vymáhaní sumy spornej pomoci od Eesti Pagar zvýšenej o zložené úroky za obdobie odo dňa vyplatenia tejto pomoci do dátumu jej vrátenia;
- ✓ Eesti Pagar podala opravný prostriedok na vyššiu inštanciu proti uvedenému rozhodnutiu, ktorý bol zamietnutý rozhodnutím ministerstva z 21.3.2014; neskôr sa obrátila na vnútroštátne súdy, pričom sa domáhala zrušenia rozhodnutia o vrátení pomoci;
- ✓ Dňa 26.10.2015 podala Eesti Pagar kasačný opravný prostriedok na Najvyšší súd Estónska, ktorému Najvyšší súd čiastočne vyhovel rozsudkom z 9.6.2016 a vrátil vec vnútroštátnemu súdu na ďalšie konanie.
- ✓ Vnútroštátny odvolací súd v Talline v prvom rade uvádza, že hoci je podľa pravidla vnútroštátneho práva viazaný posúdením rozsudku Najvyššieho súdu Estónska z 9.6.2016, **z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že existencia takéhoto pravidla ho nemôže zbaviť možnosti stanovenej v článku 267 ZFEÚ položiť Súdnemu dvoru otázky výkladu práva Únie**.
- ✓ V tomto smere sa vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a 13.6.2017 predložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.

1. OTÁZKA TÝKAJÚCA SA STIMULAČNÉHO ÚČINKU POMOCI

Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má **článok 8 ods. 2 GBER vykladať v tom zmysle**, že „práce na projekte alebo… činnosti“ začali, pokiaľ bola prvá objednávka zariadení určených na tento projekt alebo na túto činnosť uskutočnená uzavretím kúpnej zmluvy pred predložením žiadosti o investičnú pomoc, hoci takú pomoc nemožno považovať za pomoc so stimulačným účinkom v zmysle GBER, alebo či napriek uzavretiu takej zmluvy musia príslušné vnútroštátne orgány overiť, či vzhľadom na výšku nákladov na odstúpenie od zmluvy je, alebo nie je požiadavka stimulačného účinku v zmysle toho istého ustanovenia GBER splnená

Je potrebné pristúpiť k podrobnej analýze zmluvných podmienok a skutkových okolností, ktoré sprevádzali uzatvorenie predmetných zmlúv (návrhy GA)

Vnútroštátny súd musí overiť, či Eesti Pagar prijala pred predložením svojej žiadosti o investičnú pomoc 24.10.2008 bezpodmienečné a právne záväzné záväzky; nie je možné zohľadniť také hospodárske dôvody, ako sú dôvody, ktoré sa týkajú nákladov na prípadné odstúpenie od zmluvy

Na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 8 ods. 2 GBER sa má vykladať v tom zmysle, že „práce na projekte alebo… činnosti“ v zmysle tohto ustanovenia začali, **pokiaľ bola prvá objednávka zariadení určených na tento projekt alebo na túto činnosť uskutočnená prijatím bezpodmienečného a právne záväzného záväzku pred predložením žiadosti o pomoc**, a to bez ohľadu na možné náklady na odstúpenie od tohto záväzku

2. POVINNOSŤ VYMÁHANIA NEOPRÁVNENEJ POMOCI

Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že prináleží **vnútroštátnemu orgánu z vlastnej iniciatívy vymáhať pomoc**, ktorú poskytol podľa GBER, ak neskôr zistí, že podmienky stanovené v tomto nariadení neboli splnené, **a aký je právny základ** takéhoto vymáhania, ak bola pomoc spolufinancovaná zo štrukturálnych fondov

Súdny dvor spresnil, že **zákaz vykonať zámery poskytnutia pomoci upravený v článku 108 ods. 3 poslednej vete ZFEÚ má priamy účinok a okamžitá uplatniteľnosť tohto zákazu sa rozširuje na každú pomoc, ktorá sa uskutočnila bez notifikácie**

Vnútroštátnym súdom prináleží zabezpečiť, aby boli z porušenia článku 108 ods. 3 poslednej vety ZFEÚ **podľa vnútroštátneho práva vyvodené všetky dôsledky**, pokiaľ ide predovšetkým tak o platnosť vykonávacích aktov, ako aj o vymáhanie finančných podpôr poskytnutých v rozpore s týmto ustanovením

Právny základ pre takéto vymáhanie pomoci, článok 108 ods. 3 ZFEÚ vyžaduje, aby vnútroštátne orgány z vlastnej iniciatívy vymáhali pomoci, ktoré poskytli najmä na základe nesprávneho uplatnenia GBER; tieto úvahy sa uplatňujú bez rozdielu na pomoci spolufinancované zo štrukturálnych fondov;

Na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 108 ods. 3 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie vyžaduje, aby **vnútroštátny orgán z vlastnej iniciatívy vymáhal pomoc, ktorú poskytol podľa GBER**, ak neskôr zistí, že podmienky stanovené v tomto nariadení neboli splnené

3. ZÁSADA OCHRANY LEGITÍMNEJ DÔVERY

Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny orgán môže **poskytnutím pomoci na základe nesprávneho uplatnenia GBER** vzbudiť u príjemcu tejto pomoci **legitímnu dôveru v zachovanie pravidiel pri jej poskytovaní**, či sa má vzájomne zvážiť verejný záujem a záujem jednotlivca a či je v tejto súvislosti relevantná existencia alebo neexistencia rozhodnutia Komisie o zlučiteľnosti tejto pomoci s vnútorným trhom

Vzbudenie legitímnej dôvery, ak príslušný orgán poskytne príjemcovi presné ubezpečenia, ktoré nemôžu byť v rozpore s uplatniteľným právom Únie, a ktoré vzbudia u obozretného hospodárskeho subjektu oprávnené očakávania, že právny alebo faktický stav bude zachovaný (konanie v dobrej viere)

Príjemcovia pomoci môžu mať legitímnu dôveru v oprávnenosť pomoci v zásade len vtedy, ak sa poskytla v súlade s postupom stanoveným v článku 108 ZFEÚ

Povinnosť príjemcu overiť, že bol dodržaný postup upravený v článku 108 ods. 3 ZFEÚ nezávisí od správania vnútroštátneho orgánu

Vnútroštátne orgány sú na rovnakej úrovni ako prípadní príjemcovia pomoci a musia zabezpečiť, aby ich rozhodnutia boli v súlade s GBER

Na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny orgán **nemôže poskytnutím pomoci na základe nesprávneho uplatnenia GBER** vzbudiť u príjemcu tejto pomoci legitímnu dôveru v zachovanie pravidiel pri jej poskytovaní

4. UPLATNITEĽNÁ PREMLČACIA DOBA NA VYMÁHANIE

Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že pokiaľ vnútroštátny orgán poskytol pomoc zo štrukturálnych fondov na základe nesprávneho uplatnenia GBER, **premlčacou dobou uplatniteľnou na vymáhanie protiprávnej pomoci je lehota** desiatich rokov uvedená v článku 15 procedurálneho nariadenia, lehota štyroch rokov uvedená v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95 o ochrane finančných záujmov ES alebo lehota stanovená uplatniteľným vnútroštátnym právom

Procedurálne nariadenie neobsahuje žiadne ustanovenie týkajúce sa právomocí a povinností vnútroštátnych súdov alebo vnútroštátnych orgánov, ktoré sa naďalej riadia ustanoveniami ZFEÚ tak, ako ich vykladá Súdny dvor

Analogické uplatnenie doby 10 rokov upravenej v procedurálnom nariadení – bez zodpovedajúceho rozhodnutia Komisie o vymáhaní – by bolo v rozpore so zásadami riadnej správy vecí verejných, legitímnej dôvery (právnej jasnosti) a právnej istoty

Na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ vnútroštátny orgán poskytol pomoc zo štrukturálnych fondov na základe nesprávneho uplatnenia GBER, **premlčacou dobou uplatniteľnou na vymáhanie protiprávnej pomoci je** v prípade, že sú splnené podmienky uplatnenia nariadenia č. 2988/95, **lehota štyroch rokov uvedená v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95**, **alebo ak to tak nie je, lehota stanovená uplatniteľným vnútroštátnym právom**

5. POVINNOSŤ VYMÁHANIA ÚROKOV

Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že ak vnútroštátny orgán z vlastnej iniciatívy vymáha pomoc, ktorú poskytol na základe nesprávneho uplatnenia GBER, **je povinný vyžadovať od príjemcu tejto pomoci úroky, a ak áno, aké pravidlá sa použijú na výpočet týchto úrokov**, najmä pokiaľ ide o úrokovú sadzbu a obdobie, počas ktorého úroky plynú

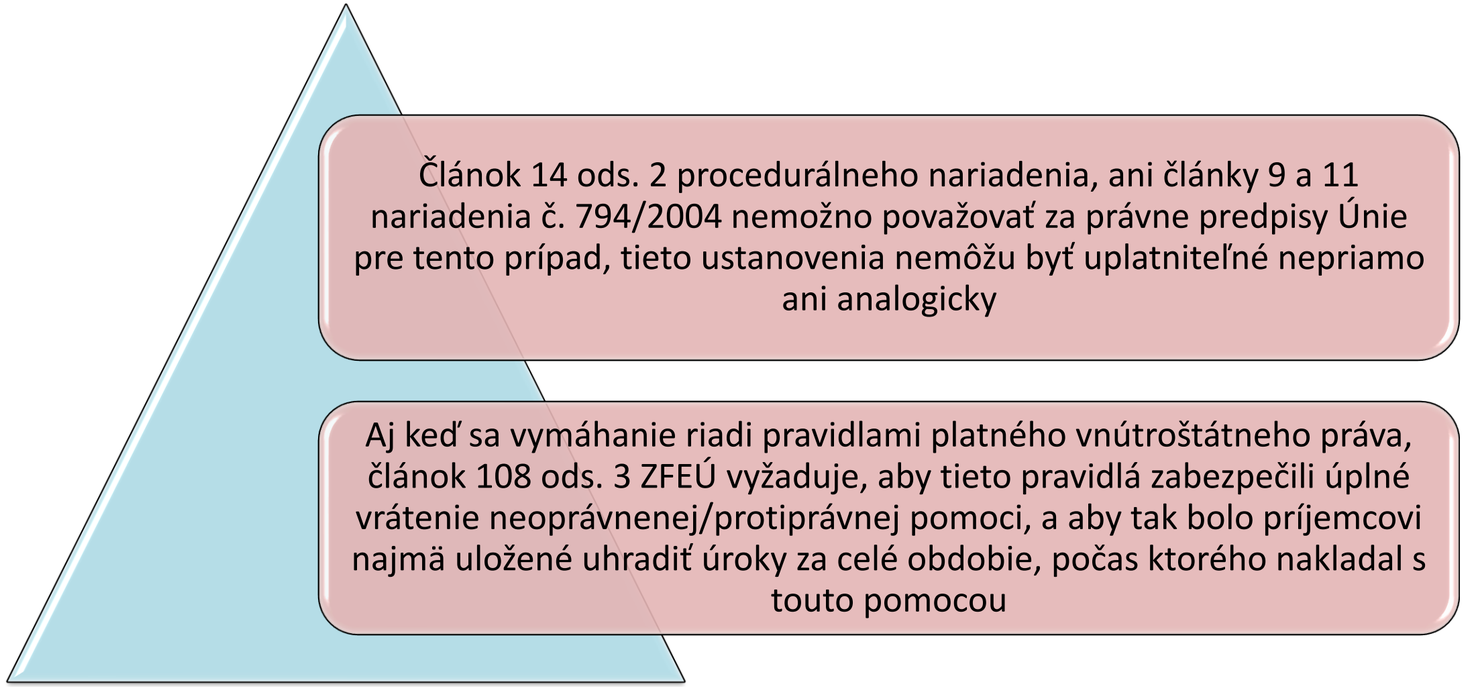

Článok 14 ods. 2 procedurálneho nariadenia, ani články 9 a 11 nariadenia č. 794/2004 nemožno považovať za právne predpisy Únie pre tento prípad, tieto ustanovenia nemôžu byť uplatniteľné nepriamo ani analogicky

Aj keď sa vymáhanie riadi pravidlami platného vnútroštátneho práva, článok 108 ods. 3 ZFEÚ vyžaduje, aby tieto pravidlá zabezpečili úplné vrátenie neoprávnenej/protiprávnej pomoci, a aby tak bolo príjemcovi najmä uložené uhradiť úroky za celé obdobie, počas ktorého nakladal s touto pomocou

Na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny orgán má povinnosť **požadovať od príjemcu úroky podľa pravidiel platného vnútroštátneho práva za celé obdobie, počas ktorého nakladal s neoprávnenou/protiprávnou pomocou; a to vo výške rovnajúcej sa výške, ktorá by bola použitá, ak by si musel sumu dotknutej pomoci požičať na trhu počas tohto obdobia**

PRAKTICKÉ DOPADY

Stimulačný účinok - **„práce na projekte alebo… činnosti“ sa považujú za začaté**, pokiaľ bola prvá objednávka zariadení určených na projekt alebo na činnosť uskutočnená prijatím bezpodmienečného a právne záväzného záväzku pred predložením žiadosti o poskytnutie pomoci, a to bez ohľadu na možné náklady na odstúpenie od tohto záväzku

Poskytovateľ pomoci nesie zodpovednosť za overenie podmienok GBER

- ✓ kontrola podmienok nekončí schválením alebo vyplatením pomoci
- ✓ nesplnenie podmienok GBER môže byť identifikované aj dodatočne

Ak bola pomoc na základe GBER poskytnutá napriek tomu, že neboli splnené podmienky na priznanie výnimky z notifikačnej povinnosti, uvedená **pomoc bola poskytnutá v rozpore s notifikačnou povinnosťou, a musí sa tak považovať za neoprávnenú/protiprávnu; vnútroštátny orgán nariadi vymáhania tejto pomoci z vlastnej iniciatívy vrátane úrokov** za celé obdobie, počas ktorého nakladal s touto pomocou; a to vo výške rovnajúcej sa výške, ktorá by bola použitá, ak by si musel sumu dotknutej pomoci požičať na trhu počas tohto obdobia

Povinnosť vymáhania z úradnej moci

- ✓ ak sa preukáže, že pomoc nespĺňala podmienky GBER, vnútroštátny orgán ju musí vymáhať z vlastnej iniciatívy vrátane úrokov
- ✓ nie je potrebné predchádzajúce rozhodnutie Európskej komisie

PRAKTICKÉ DOPADY

Samotné rozhodnutie vnútroštátneho orgánu o poskytnutí pomoci na základe nesprávneho uplatnenia GBER nezakladá legitímne očakávanie jej zákonnosti, ak vnútroštátny orgán nesprávne uplatnil pravidlá a príjemca poznal okolnosti vylučujúce oprávnenosť pomoci

Dobrá viera príjemcu spravidla nepostačuje

- ✓ pochybenie poskytovateľa samo osebe nezakladá ochranu legitímnej dôvery príjemcu
- ✓ rovnako príjemca si musí overiť splnenie podmienok GBER
- ✓ neoprávnene poskytnutá pomoc sa v zásade vracia aj v prípade, že príjemca konal v dobrej viere

Premlčacou dobou uplatniteľnou na vymáhanie je v prípade, že sú splnené podmienky uplatnenia nariadenia týkajúce sa ochrany finančných záujmov EÚ, lehota uvedená v tomto nariadení, ak to tak nie je, lehota stanovená uplatniteľným vnútroštátnym právom

- ✓ **Právnym základom pre vymáhanie pomoci je článok 108 ods. 3 ZFEÚ**
- ✓ **Ustanovenia práva Únie majú priamy účinok**, sú nimi viazané všetky orgány členských štátov, teda nielen vnútroštátne súdy, ale tiež všetky správne orgány vrátane decentralizovaných orgánov, pričom tieto orgány sú povinné ich uplatňovať

„Rozsudok Eesti Pagar potvrdzuje, že pravidlá štátnej pomoci musia byť dodržané už pred začatím podporovaného projektu pred predložením žiadosti o pomoc.

Zodpovednosť za zákonnosť, dodržanie pravidiel štátnej pomoci nemožno preniesť výlučne na poskytovateľa pomoci.

Nesplnenie podmienok štátnej pomoci môže viesť k vráteniu celej neoprávnene poskytnutej pomoci spolu s úrokmi.

Rozsudok tak posilňuje právnu istotu a ochranu hospodárskej súťaže tým, že vyžaduje dôslednú kontrolu štátnej pomoci zo strany vnútroštátnych orgánov ako aj príjemcov.“

Štátna pomoc nie je problém,
iba nové riešenie ☺

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

www.antimon.gov.sk statnapomoc@antimon.gov.sk Plátennícka 2, Bratislava